

ALGEMEEN RIJKSARCHIEF

**MINISTERIE VAN KOLONIËN EN
OPVOLGERS
(1859-) 1945-1963 (-1979)**

INV.NR.: 11514

- openbaar -

oprichtingsakte dd. 28-5-'63

Statuten dd. 19-7-'63

Verzekering van de opstallen

Beëindiging v.d. verzekering 1.8.'63

Overzicht stand van zaken v.d. Toegoenezen op Slootwijk,
door de hr. Witte, Dir. S.M.L. Suriname, dd. 1-5-1963.

Bundel 4

Financiering v.d. vestiging Toegoenezen in Suriname

*Algemeen
Rapportage v.d.
S.M.L.
Korrelatien van
S.M.L.*

~~Samenstelling Raad v. Toezicht en Raad
v. Advies~~

~~Sticht. Mach. L. is geen comptabele~~

~~Begroting Slootwijk 1964~~

~~Functie v.d. SML i/h Toegoe-project~~

~~Berekening 5% administr. loon~~

~~3 maandelijks Account. controle~~

~~Verstrekking maandel. voorsch. a/d SML
Sur.~~

~~Voorschot Sur. f. 88.000 v. jan en febr.
'64 aan SML Sur.~~

~~Voorschot f. 200.000.- aan SML
Sur. o/h jaar 1965~~

Bundel 5

Vragen v.d. heer Scheps m.b.t. Toegoe's welke nog in
Indonesië verblijven.

Persberichten.

Op bezoek bij de Toegoenezen

Voorstel om koffie areaal om te zetten in citrus

Rapporten Comm. v. Advies i.z. bezoek aan Slootwijk

Nota Chef FAZ a/d Staatssecr. 12-7-1963

- 1) overeenkomst Rijk-Toegoe Slootwijk
- 2) arbeidsovereenkomst tussen de
Coöperatie en de leden.

Commissie v. Toezicht o.d. vestiging v. Toegoenezen
in Suriname

Nota's v/d Chef FAZ a/d Minister.

Verzoeken om terugzending naar Nederland.

(zie ook: naamslips bdl. 6)

Intrekking v/h verzoek om terugzending naar Nederland
door een negental Toegoenezen.

Bundel 6

Abrahams, Th.A.

Abrahams, G.

Courant, R.E.

Quiko

Latumanuway, A

(zie ook. blz. 4 rapp. hr. v.d. Goot
dd. 3-4-'64)

Lauw, E.
Loen, K.N.
Michiels Ch.
Michiels, E.
Michiels-Andries, mevr. de wed. SM. zie rapport v.d.
Goot dd.4-7-'64

Nasarany, J.L.
Pendjol, Z. *Portier M*
Sopacua, W.F. *Quito*
Tomasouw, E.F.
Tomasouw L.W.
Wetzel, R. *warwar, P*

Rapportage nopens de wegens ziekte, in Nederland
achtergebleven Toegoenezen. dd.3-4-'64

Bundel 7

Rapportage v.d. heer S.v.d.Goot

Rapportage vanuit Suriname

Suriname dagboek

Rapport betr. Coöp. Toegoe Slootwijk
dd.12.10.'62

Commentaar op brieven van Toegoenezen
(v.n.l. v.d. hr. Tomasouw).

Bundel 8

*Trouwboek naar Nederland
opmerkingen van H. de Pries
in beslag genomen justitieweren*
GEHEIM

Voorbereiding emigratie Toegoenezen naar Suriname

Rapport v.d. heren Witte en Vollema

Nota van Mawe n.a.v. het Rapport v.d. heren Witte en
Vollema

Oriëntatiereis voormannen Toegoe gemeenschap
(Th.A.Abrahams en R.A. Tomasouw) naar Suriname augs.'62
vergezeld door resident Winia.

Rapport Winia dd. 2-9-'62 over de reis
naar Suriname

Instelling werkgroep door Suriname i.v.m. eventuele
toelating Toegoenezen in Suriname 18 augs. '62

Bundel 2

Financiering v.d. vestiging v. Toegoeenezen in Suriname

Nota v.d. Raad v. Ministers betr.kosten overbrenging Toegoe's

Toezeggingen door Biza aan Sur. t.a.v. vestiging Toegoe's
aldaar.

Antwoord Sur. op toezegging v. Biza.

Nadere mededeling v. Biza aan Sur.

Afspraak Biza met de Sticht. v. Machinale Landbouw in
Suriname.

NOTA VOOR DE RAAD VAN MINISTERS

Onderwerp: Kosten overbrenging van de Toegoenese
gemeenschap te Hollandia naar Suriname.

=====

De Toegoenese Christen-gemeenschap te Hollandia werd in februari 1950 gesticht door 26 gezinnen, die hun woonplaats Toegoe nabij Djakarta hadden moeten verlaten als gevolg van de vijandige houding die jegens hen door de Indonesische bevolking in de omgeving werd aangenomen in de periode rond de soevereiniteitsoverdracht aan Indonesië.

Het ontstaan van de Toegoe-gemeenschap gaat terug tot de tijd van de Verenigde Oost-Indische Compagnie. De Toegoenezen zijn afstammelingen van de z.g. "Mardijkers", op hun beurt voortgekomen uit een menging van Portugese ex-krijgsgevangenen met vrouwen uit de Portugese koloniën, vooral uit Malakka en van Java. In de loop der tijd hebben nieuwe vermengingen plaatsgevonden met Nederlanders, Balinezen, Timorezen, Minahassers en Chinezen.

Ondanks deze heterogene samenstelling heeft de Toegoe-gemeenschap zich ontwikkeld tot een hechte gemeenschap met een eigen aard, een sterk gemeenschapsbesef en een eigen Protestant-Christelijk levenspatroon. Deze homogene gemeenschap gevoelt vanaf de V.O.C.-tijd tot nu een sterke verbondenheid met het Nederlandse gezag.

De recente politieke ontwikkelingen rond Nederlands-Nieuw-Guinea en de vrees onder een toekomstig Indonesisch bewind opnieuw in de verdrukking te geraken hebben de leden der Toegoe-gemeenschap doen uitzien naar mogelijkheden dit gebiedsdeel nog voor het aftreden van het Nederlandse gezag, — dat hen tot dusver bescherming bood,—te verlaten en te trachten elders een nieuw bestaan op te bouwen.

De mogelijkheid daartoe bestaat in Suriname, waar de Landsregering zich in principe bereid heeft verklaard de Toegoenezen als landbouwers-emigranten toe te laten mits de aan deze emigratie verbonden kosten door Nederland worden gedragen.

Overeenkomstig het door de Gouverneur van Nederlands-Nieuw-Guinea terzake uitgebrachte advies is de ondergetekende van oordeel, dat de hiervoor geschetste omstandigheden dringende redenen vormen om de Toegoe-gemeenschap de helpende hand te bieden.

Hij is van mening dat deze hulp zal dienen te bestaan in de betaling

-van-

4

De ondergetekende moge de Ministerraad verzoeken machtiging te verlenen ten behoeve van de voor de overbrenging der Toegoegeenschap naar Suriname nodige uitgaven, welke niet ten laste van de begroting van Nederlands-Nieuw-Guinea kunnen worden gebracht, extra fondsen ter beschikking te stellen *op* Hoofdstuk VIIB der Rijksbegroting voor 1962.

Onminster
DE STAATSSECRETARIS VAN BINNENLANDSE ZAKEN,

Gafg &

25 Sept.

12
's-Gravenhage, *7* september 1962.

van de reiskosten van de ca. 178 personen tellende, uit 30 gezinnen bestaande groep van Toegoenezen van Hollandia naar Suriname, alsmede van de overige kosten welke nodig zijn om hun vestiging in Suriname mogelijk te maken.

Bij een oriënterend bezoek dat door twee vertrouwensmannen van de Toegoenezen, die vergezeld werden door de Resident van Hollandia, de heer W.G.F. Winia, eind augustus 1962 aan Suriname hebben gebracht, werden de mogelijkheden voor vestiging van de Toegoenezen als landbouwers daar te lande ter plaatse onderzocht.

Het door de heer Winia over deze oriënteringsreis uitgebrachte verslag gaat als bijlage hiernevens.

Zoals daaruit blijkt bestaat de mogelijkheid van vestiging van de Toegoenezen op de bestaande onderneming "Slootwijk", eigendom van de Nederlandse Handel Maatschappij.

Deze onderneming is door de N.H.M. te koop aangeboden aan het Gouvernement van Suriname met een optie tot 14 september 1962.

Met aankoop van deze onderneming en de nodige cultuurtechnische en andere voorzieningen zal blijkens het rapport van de heer Winia ruw geschat een bedrag van Sf. 500.000.- = Nf. 1.000.000.- zijn gemoeid.

De totale kosten van de overbrenging van de Toegoenezen naar Suriname en hun vestiging aldaar worden zeer globaal geraamd op Nf. 1.800.000.-, t.w.:

- aankoop van de onderneming "Slootwijk" en daarmede verband houdende voorzieningen.....	f. 1.000.000.-	
- vervoer van 178 personen per vliegtuig in de economy-class van Hollandia via Biak en Schiphol naar Paramaribo, 178 x f. 3.933.-	"	700.074.- X
- verblijfkosten te Biak op doorreis 178 x f.30.- p.p. "		5.340.-
- verblijfkosten in Nederland op doorreis 178 x f. 50,- p.p.	"	8.900.-
- kosten voor levensonderhoud in Suriname gedurende een aanlooperperiode, à f. 500.- per gezin per maand, voor 30 gezinnen gedurende 6 maanden.....	"	90.000.-
		totaal f. 1.804.314.-

Indien de reis per schip of met charter-vliegtuigen zal kunnen plaats vinden, zullen de vervoerskosten op een lager bedrag uitwerken. Voorts kon in bovenstaande raming nog geen rekening worden gehouden met kortingen welke op de vliegpreis worden genoten voor kinderen in de leeftijdsgroepen van 0-2 en van 2-12 jaar.

He. Dir. per ^{Brokers} ^{Wol dat bekijkt?}
als downing 1/19
1/19
1/19

De Zaak is de R. h. h. p. t.

betreft en v. z. t. en vanzelf
dus nodig maakt, het stuk
niet ingediend noch door de
Minister.

Met het niet nu V A 2
[omstand] om medeparaaf
of mede bereikt § 14

Notitie m.b.t. kosten overbrenging Toegoezen
naar Suriname.

Via het Bureau Begrotingszaken van Biza is overleg gepleegd met de heer Ten Haaf van de Inspectie Rijksfinanciën en de heer Van Eldik van het Bureau Begrotingsvoorbereiding van het Ministerie van Financiën, waarbij het advies werd ontvangen een extra crediet aan te vragen op een artikel van hoofdstuk VII B van de Rijksbegroting (Binnenlandse Zaken - Nederlands-Nieuw-Guinea).

Vervoerskosten in de economy-class Hollandia-Paramaribo:

Hollandia-Biak	p.p.	f.	154,—
Biak-Schiphol (regeringstarief)	"	"	2183,—
Schiphol-Paramaribo	"	"	1596,—
		f.	3933,—

voor kinderen van 0-2 jaar bedraagt
de passageprijs 10%, voor kinderen van
2-12 jaar 50% van het tarief voor volwassenen.

De heer De Vries (KLM) deelde vrijblijvend mede, dat de kosten van charter-
vluchten als volgt zouden kunnen worden berekend:

per DC-7 C (79 zitplaatsen) van Schiphol-Paramaribo f. 118.250,— per vlucht
per DC-8 (127-144 zitplaatsen) voor hetzelfde traject f. 175.000,— " "

Tenslotte bestaat de mogelijkheid de Toegoezen op het traject Hollandia-
Schiphol te vervoeren in het kader van de charter-overeenkomst voor de
evacuatie. De kosten zullen dan op dit traject f. 2100,— per volwassene
bedragen. Voor het aansluitend traject Schiphol-Paramaribo wil de KLM een
korting verlenen van 8% van de normale vervoersprijs (van f. 1596,—).

16 augustus 1962.

VERSLAG ORIENTATIEREIS SURINAME

IN HET KADER VAN

LANDBOUWVESTIGING TOEGOENEZEN.

Op dinsdag 14 augustus l.l. arriveerden uit Hollandia de vertegenwoordigers van de Toegoegemeenschap de heren Th.A.Abrahams en R.Tomasouw, op Schiphol.

Ter verwelkoming waren aanwezig de heer Burger van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en ondergetekende.

Op dinsdag 14 augustus vond op het Ministerie de verdere afwikkeling voor de reis naar Suriname plaats en werden betrokkenen ontvangen door de heer Dieudonné.

In het ter zake gevoerde onderhoud, dat overigens geen nieuwe gezichtspunten bood, gaven zij te kennen, dat de groep Toegoenezen vóór 1 oktober a.s. uit Nederlands-Nieuw-Guinea wenste te worden afgevoerd.

De heer Tomasouw had een koffer vol paspoorten bij zich van alle leden van de groep, om in Suriname van een visum te doen voorzien.

Zowel door de heer Dieudonné als door mij werd erop gewezen, dat moest worden betwijfeld of de besprekingen en de oriëntatie in Suriname zodanig snel zouden verlopen, dat een vestiging aldaar voor de fatale datum van 1 oktober, mogelijk zou zijn. Immers, de Surinaamse Regering had in beginsel gunstig beschikt op de toelating van de Toegoenezen, hetgeen bepaald niet wilde zeggen, dat alles nu maar van een leien dakje zou lopen.

De heren Abrahams en Tomasouw deelden mede, door hun groep volledig gemachtigd te zijn om zo nodig beslissingen te nemen. Hun desiderata t.a.v. de vestiging beperkten zich tot de navolgende punten:

1. goede landbouwgrond
2. mogelijkheden van onderwijs
3. regelmatige gezondheidsvoorziening

Aan de heer Dieudonné verzocht ik om nadere instructies, c.q. bijzonderheden en wensen ter zake van de te ondernemen oriëntatiereis. Het antwoord hierop luidde: "Het meest gunstig lijkt mij, indien de Toegoenezen in een bestaand project kunnen worden ingeschakeld. Overigens handelt U maar naar bevind van zaken."

De twee Toegoevertegenwoordigers werden later door mij van de nodige lectuur over Suriname voorzien, verkregen op het Kabinet van de Vice-Minister-President. Aldaar liet ik mij ook over de lokale omstandigheden en mogelijkheden in Suriname voorlichten. Door tijdgebrek was ik helaas niet meer in staat mij op de hoogte te stellen van de in Suriname in uitvoering zijnde landbouwprojecten.

Op zondag 14 augustus vertrok ons gezelschap per K.L.M. om 11.00 uur van Schiphol. Aankomst te Zanderij op dezelfde dag om 20.30 uur lokale tijd (tijdsverschil $4\frac{1}{2}$ uur).

Ter verwelkoming was aanwezig de heer E.A.Robles, Districtscommissaris van Suriname, die eveneens voor onze onderbrenging in "Hotel Kersten" had zorg gedragen.

De heer Robles deelde mij mede, dat door de Minister-President een Werkgroep was samengesteld, waarvan hij voorzitter was, om met mij en de Toegoenezen t.a.v. hun vestiging in Suriname van gedachten te wisselen en tot een afgerond voorstel te komen.

Op maandag 15 augustus werden in gezelschap van de Districtscommissaris beleefdheidsbezoeken gebracht aan de wnd.Gouverneur en de Minister-President, terwijl later op de dag met de Werkgroep een eerste contact plaats vond in "Hotel Torarica".

Bij de wnd.Gouverneur werd ook kennis gemaakt met Mr.J.van Petten, vm.districtscommissaris van Suriname, voorganger van de heer Robles en momenteel werkzaam op het Kabinet van de Gouverneur.

- Het -

Het onderhoud met de wnd. Gouverneur beperkte zich tot algemeenheden. Terloops bracht de heer Robles ter sprake - als kennisgeving zonder meer - de mogelijke aankoop van de N.H.M. onderneming "Slootwijk" in het district Commewijne voor de Toegoevestiging.

Op het eerste gezicht leek deze onderneming voor een kolonisatie van de Toegoenezen wel geschikt. Bijzonderheden hieromtrent volgen later.

Tijdens de ontmoeting met Zijne Excellentie Mr. S.D. Emanuels, deelde hij de Toegoenezen mede, dat tegen hun toelating in Suriname in principe geen bezwaar bestond, mits de belangen van de Surinamers niet zouden worden geschaad en de financiële consequenties door de Nederlandse Regering zouden worden gedragen.

Toelating zou alleen mogelijk zijn als landbouwer. Aan tewerkstelling in ambt of bedrijf behoefde in eerste instantie niet gedacht te worden, gezien de nu reeds bestaande werkeloosheid in de steden, ontstaan door de trek van de Surinamer van het platte land naar de stedelijke centra.

Verwacht werd, dat de Toegoenezen t.z.t. Surinamer zouden worden en zich één zouden voelen met dit volk.

Ik deelde de Minister-President mede te verwachten, dat dit wel goed zou verlopen, aangezien op één belangrijk punt - het geloof - al overeenstemming bestond. Een groot gedeelte van de Surinaamse bevolking behoort tot de Broedergemeenschap (Hernhutters). Ook de Toegoenezen hebben belangrijke elementen van de Hernhutters in hun geloof.

De Minister-President deelde mij mede, dat het alsdan zeker nuttig zou zijn, indien een bezoek werd gebracht aan de heer Kraag, Statenvoorzitter en een van de meest vooraanstaande Hernhutters in Suriname. x)

Dit leek mij inderdaad van belang, mede i.v.m. het feit, dat ook de Staten hun stem zullen moeten laten horen over de toelating/vestiging van de Toegoenezen.

De Minister-President stelde mij officieel in kennis van het bestaan van de Werkgroep, met wie ik mij verder zou kunnen verstaan. Deze Werkgroep bestond uit de navolgende personen:

E.A. Robles	Districtscommissaris van Suriname, voorzitter.
Ir. J. van der Meulen	Directeur Bur. Landelijke Opbouw, lid.
D.G. Smit	Onderdirecteur Landbouw/Veeteelt/Visserij, lid.
O.W. van Genderen	Onderdirecteur Soc. Zaken, lid.
R.F. Guicherite	Hoofdinsp. van Politie.

Later voegde zich nog als adviseur bij deze Werkgroep - op verzoek van de voorzitter - Ir. W.J.J. Snijders, Directeur van Opbouw.

Op verzoek van de heer Van der Meulen, werd eveneens als adviseur van de Werkgroep opgenomen, de heer H.E. Lamur, socioloog op het Bureau van Landelijke Opbouw.

Voor het overige moge worden verwezen naar bijgaand afschriftbesluit (bijl. I).

Op dinsdag 21 augustus werd ten kantore van de Districtscommissaris met bovengenoemde Werkgroep - behoudens de heer Van Genderen - vergaderd. De voorzitter leidde de besprekingen in met het voorlezen van de door de Minister-President aan de Werkgroep verleende instructie, die in extenso als volgt luidt:

- Aan -

x)

Dit bezoek vond op dinsdag 21 augustus plaats en was voor de Toegoenezen zeer vruchtbaar. Een tocht naar Coronie - plaats van herkomst van de Statenvoorzitter - die op zaterdag 25 augustus zou plaats vinden, kon helaas door omstandigheden niet doorgaan. De Toegoenezen werden later nog in contact gebracht met de praeses van de Broedergemeenschap in Paramaribo.

Aan de Voorzitter Werkgroep
ingesteld om rapport uit te
brengen over de mogelijke ves-
ting in Suriname van Toegoe-
nezen. Distr. Commissaris
E.A. Robles.

Paramaribo, 18 augustus 1962
Nr. 5442

Hierbij heb ik de eer U te berichten, dat de Werkgroep zich moet beraden en besprekingen mag voeren met afgevaardigden der Toegoenezen inzake de mogelijke vestiging van Toegoenezen in Suriname, met inachtneming van het volgende:

1. de toelating van de Toegoenezen is afhankelijk van de goedkeuring van de volledige Regering, alsmede van de Staten van Suriname.
2. de vervoerskosten naar Suriname, de aanloopkosten voor het onderhoud der Toegoenezen, de eventuele kosten voor de gereedmaking van een projekt, alsmede repatriatiekosten van degenen, die hier niet mochten aarden of om andere redenen niet gewenst zijn, zullen komen ten laste van de Nederlandse Regering, althans niet ten laste van de Surinaamse Regering.
3. de Toegoenezen zullen zich in de eerste plaats als landbouwers moeten vestigen met uitzondering van zeer ervaren ambachtslieden.

Bij het uitvoeren van een landbouwproject zal er rekening mee dienen te worden gehouden, dat de eigen bevolking van Suriname niet ten achter wordt gesteld. Zij zullen zich met andere woorden niet kunnen vestigen in gebieden, waarvoor grote belangstelling bestaat onder de eigen Surinaamse boeren.

Een geschikt terrein zal mogelijk zijn te vinden langs een der krenken, die de weg naar Affobaka doorkruisen of het is ook mogelijk, dat door de Nederlandse Regering een particuliere plantage in het Commewijne-district wordt aangekocht.

De Minister-President,
w.g. Emanuels.

Door de voorzitter wordt in het bijzonder de nadruk gelegd op het punt, dat de "Surinaamse bevolking niet ten achter mag worden gesteld."

Hierdoor is inschakeling van de Toegoenezen in een bestaand landbouwproject bij voorbaat uitgesloten, terwijl zij evenmin kunnen worden geplaatst in een voor uitbreiding van een bestaande polder (een bestaand project), bestemd areaal.

Ik deelde de vergadering mede, dat deze restrictie zeer teleurstellend was.

Overigens besloot ik, aangezien de consequenties nog niet geheel konden worden overzien, voorshands een afwachtende houding aan te nemen.

Door de voorzitter werd de aankoop van de onderneming "Slootwijk" ter sprake gebracht. "Slootwijk" is een bestaande onderneming, die in 1949 werd opgekocht door de Stichting Experimentele Landbouwbedrijven, om na te gaan of rehabilitatie van de inmiddels in verval geraakte onderneming realiseerbaar was. Men zag hier niet veel heil in.

In 1956 werd de onderneming overgenomen door de Nederlandsche Handel-Maatschappij voor een bedrag van Sf. 100.000,--.

De eigenaar heeft nu weer de onderneming te koop aangeboden aan het Gouvernement van Suriname voor een bedrag van Sf. 100.000,-- af te betalen in vijf-jaarlijkse termijnen van Sf. 20.000,--, met een optie tot eind augustus 1962, aangezien er nog meerdere gegadigden zijn.

"Slootwijk" omvat ca. 1750 ha. ingepolderd land, waarvan 790 ha. in onderhoud met een producerende aanplant van 27 ha. citrus, 20 ha cacao en 100 ha. koffie.

Op mijn vraag waarom de N.H.M. tot verkoop overging, luidde het antwoord, dat de huidige N.H.M. directie niet in de eerste plaats geporteerd was voor cultures.

De onderneming "Slootwijk" was niet rendabel, vanwege o.m. de scherpe prijsdaling van de koffie. Een belangrijke rol speelde ook de moeilijkheid om arbeidskrachten te verkrijgen.

Het is in de Surinaamse gemeenschap een bekend verschijnsel, dat de bevolking de neiging vertoont naar de stad te trekken, waardoor men daarbuiten voor het probleem gesteld wordt van een arbeidsschaarste.

De N.H.M. heeft daarom ook het zwaartepunt gelegd op haar andere, in de omgeving van "Slootwijk" gelegen ondernemingen "Mariënborg" en "Peperpot".

Aan de "basiseisen" van de Toegoenezen voldoet "Slootwijk" doordat er een wekelijkse medische verzorging is, vanuit Constantia, standplaats van de arts, op een half uur varen van "Slootwijk" af, per korjaal met aanhangmotor.

Een openbare lagere school is aanwezig.

De grond is vruchtbaar.

"Slootwijk" heeft een goede waterverbinding met Paramaribo - twee keer per week een boot van de S.M.S. (Stoomvaart Mij. Suriname). Per korjaal (met aanhangmotor) is de hoofdplaats vanuit "Slootwijk" in $\pm$ 3 uur bereikbaar.

Het emplacement bevindt zich op 4 km van de belangrijke z.g. Oost-West verbinding af. Van deze 4 km is meer dan de helft redelijk berijdbaar, terwijl alle bruggen in het tracé gelegd zijn, zodat met betrekkelijk geringe kosten een verbinding van "Slootwijk" met de O.-W. verbinding tot stand kan worden gebracht.

T.a.v. de juiste situering moge verwezen worden naar bijgaand kaartje (bijl. II), waaruit de ligging t.o.v. Paramaribo en de O.-W. verbinding blijkt.

"Slootwijk" bezit een generator van $\pm$ 10 KVA, alsmede een redelijke watervoorziening. (regenbakken).

Woonruimte is voor de Toegoegroep in ruime mate aanwezig. Zij kunnen zonder meer gehuisvest worden, hetgeen gezien de urgentie van de verplaatsing (genoemd werd de datum van 1 oktober) van belang is.

Het gehele ondernemingsperceel is voor de betrekkelijk kleine Toegoenese groep uiteraard te groot. Gesteld werd, dat zij waarschijnlijk wel voldoende hebben aan 200 ha. Met een mogelijke uitbreiding tot 400 ha. moet rekening worden gehouden. Zij kunnen over een direct producerend areaal beschikken.

Het aanbod van de N.H.M. is daarom ook aantrekkelijk, omdat het land naar verhouding zeer goedkoop is. Een nieuwe inpoldering - inclusief het verdere bedrijfsgeraad maken - kost per ha. Sf. 2000,--.

Het bovenstaande geeft weer wat over "Slootwijk" in de eerste oriënterende bespreking, bekend werd. Hoewel het project op het eerste gezicht inderdaad wel enige gunstige perspectieven biedt, werd door mij aangedrongen op alternatieve voorstellen.

In dit verband werden door de vergadering de volgende punten naar voren gebracht:

1) Aanleg van een nieuwe polder. Kosten inclusief cultuurtechnische voorzieningen: Sf. 2000,-- per ha.

2) Openlegging binnenland Affobaka (district Brokopondo).

Onaanvaardbaar vanwege het feit, dat basisgegevens nog ontbreken. Er is een proeftuin bij Affobaka, die nog niet voldoende aanknopingspunten biedt. Voorlopig zijn er niet meer dan indicaties.

3) Inpassing bestaand project Nickerie.

Dit project omvat de inpoldering t.b.v. de bacovecultuur op lange termijn. Uiteindelijk moet 4000 ha. in cultuur worden gebracht. De looptijd is 25 jaar, hetgeen betekent, dat 160 ha. per jaar bacove in de grond wordt gezet.

Voor de Toegoenezen zou Nickerie over 1 jaar pas beschikbaar zijn.

Op 24 augustus is de beslissing van de Surinaamse Regering t.a.v. het aanbod van de N.H.M. verwachtbaar. Besloten werd alvorens de besprekingen voort te zetten deze beslissing af te wachten.

Intussen zal "Slootwijk" op woensdag 22 augustus bezocht worden. Aldus geschiedde ook.

Op woensdag 22 augustus werd met het veer van 07.00 uur de Surinamerivier overgestoken naar Meerzorg, waarna de tocht over de Oost/West verbinding per auto werd voortgezet tot de Commetawane Kreek, die per koraal met buitenboordmotor werd afgevaren.

Een verbinding geheel over land is mogelijk vanaf de O.W.verbinding over een 4 km lang tracé (zie blz.4).

De afstand Paramaribo - "Slootwijk" is op deze manier in totaal 35 km over land. Een bezwaar is wel, dat men om de stad te bereiken altijd afhankelijk blijft van het veer, dat om het uur de verbinding tussen Paramaribo en Meerzorg onderhoudt.

"Slootwijk" werd bezocht met nagenoeg de complete Werkgroep en in aanwezigheid van de heer Duiveman van de N.H.M. en de Districtscommissaris van de Commewijne, de heer J. Douglas.

Tijdens dit bezoek werden nog de navolgende gegevens bekend.

Er zijn 40 enkele en 14 dubbele arbeiderswoningen, een fabriek annex opslagruimte, een ruime recreatiezaal, twee employé's en één directeurswoning, een kantoor, winkel, bakkerij, school en kliniek.

De drinkwatervoorziening is goed, door ruime opvangcapaciteit van regenwater.

Van het totaal areaal van 1790 ha. (zie boven) is 790 ha. ingepolderd met een in goede staat verkerend lozingsstelsel.

Hoewel "Slootwijk" op zich wel reële mogelijkheden scheen te bieden, meende ik toch niet à priori met het gepropageerde idee te moeten meegaan. Bovendien wilde ik nog wel meer indrukken opdoen, alvorens tot een bepaald standpunt t.a.v. "Slootwijk" te komen.

Inschakeling van de Toegoenezen in een bestaand project leek mij voorlopig nog wel de beste oplossing.

Tijdens de besprekingen op "Slootwijk" werd door de heer Van Genderen, behalve onderdirecteur van Sociale Zaken, ook Statenlid het punt naar voren gebracht van de beslotenheid van de Toegoeegroep, die hem in de ter zake ontstane correspondentie het meest was opgevallen.

Het ging niet aan, dat men een enclave in de Surinaamse gemeenschap zou gaan vormen.

Dit punt werd uiteraard door mij bestreden.

Mijn betoog werd in een later met de Minister van Opbouw, Dr.Ir.F.E. Essed gevoerd onderhoud, als argumentatie gebruikt, toen ik bij Zijne Excellentie de inschakeling van de Toegoenezen in een bestaand project bepleitte (zie hieronder).

Ik had inmiddels wel gemerkt, dat de vestiging van de Toegoenezen vooral in het politieke vlak was gebracht.

In dit verband moet ook de opmerking van de heer Lamur tijdens de zelfde bovengenoemde bespreking op "Slootwijk", worden gezien.

Naar zijn mening moesten ook de sociologische aspecten van het Toegoevraagstuk niet uit het oog worden verloren.

Hoe zou de mate van aanpassing van de groep zijn, gezien o.m. het feit, dat men in geen 12 jaren zware landarbeid had verricht? Hoe waren de sociale omstandigheden in Hollandia? Hoe veel verdiende men daar - ginds en hoeveel kan men hier verdienen, enz. enz.?

Een mislukking van de kolonisatie zou voor de Surinaamse Regering funest zijn, aldus de heer Lamur. Uiteraard ook voor de Toegoenezen.

Ook bij de bevolking zou een mislukking repercussies opwekken in de stijl van "Als de Regering het nog niet eens kan, wat kan men dan van de bevolking verwachten."